

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/49/2022
Identifikačné číslo spisu:	3818203060
Dátum vydania rozhodnutia:	28.02.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:3818203060.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ C. N., bývajúcej v G. X. Y. XXX, 2/ Z. N., bývajúceho v G. X. Y. XXX, 3/ U. N., bývajúcej v G. X. Y. XXX, všetci zastúpení advokátom Mgr. Štefanom Krnáčom, so sídlom v Bratislave, Černyševského 10, proti žalovanej HALPON corporation s.r.o., so sídlom v Českej republike, Makovského 1177/1, Řepy, Praha 6, IČO: 053 65 741, o určenie, že nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom, vedenom na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 12C/17/2018, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 30. septembra 2021 sp. zn. 19Co/39/2021, 19Co/40/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 30. septembra 2021 sp. zn. 19Co/39/2021, 19Co/40/2021 z r u š u j e v celom rozsahu a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I. Okresný súd Prievidza (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom (v poradí druhým) z 23. júna 2020 č.k. 12C/17/2018-172 zamietol žalobu a žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobcom 1 až 3 v rozsahu 100 %, ktorú sú povinní zaplatiť spoločne a nerozdielne s tým, že o jej výške bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Rozhodol tak v zmysle § 3 Občianskeho zákonníka s odôvodnením, že hoci dospel k záveru, že žalobcami uplatnená námietka premlčania bola dôvodná a objektívne došlo k premlčaniu záložného práva viaznuceho na nehnuteľnostiach vo vlastníctve žalobcov v prospech žalovanej, námietka premlčania odporovala dobrým mravom. Z vykonaného dokazovania totiž vyplynulo, že právny predchodca žalovanej a žalovaná nemohli uplatniť záložné právo voči žalobcom včas z dôvodov vyvolaných žalobcami. Žalobcovia totiž iniciovali súdne konania o neplatnosť úverovej zmluvy a zmluvy o záložnom práve sp.zn. 12C/10/2015, v ktorých súd nariadil predbežné opatrenie (pzn. dovolacieho súdu t.č. neodkladné opatrenie) a uložil žalovanej povinnosť nenakladať s predmetnými nehnuteľnosťami. Rozsudkom Okresného súdu Prievidza z 20. júla 2016 č.k. 12C/10/2015-74 právoplatným dňa 22. júna 2017 bola žaloba zamietnutá, pričom tak po dobu 2 rokov, 3 mesiacov a 28 dní žalovaná nemohla v dôsledku predbežného opatrenia realizovať výkon záložného práva. Aj v ďalšom súdnom konaní sp. zn. 6Csp/103/2017 iniciovanom žalobcami 22. júna 2017 bolo nariadené predbežné opatrenie, ktorým súd nariadil žalovanej povinnosť zdržať sa výkonu záložného práva. Žalovaná tak po dobu 3 mesiacov, t.j. do

rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorým bol návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietnutý, nemohla pristúpiť k výkonu záložného práva. Ani v tomto súdnom konaní žalobcovia neboli úspešní. Súd prvej inštancie zobral do úvahy aj tú skutočnosť, že žalobcovia z pohľadávky žalovanej poskytnutého úveru v celkovej sume 10.000,- eur nevrátili ani samotnú istinu. Splatená bola len istina v sume 1.740,- eur. Pri posúdení počiatku premĺčacej doby súd prvej inštancie vyšiel zo skutkového zistenia, že veriteľ vyhlásil predčasnú splatnosť úveru listom z 9. januára 2015, v zmysle ktorého boli žalobcovia povinní zaplatiť zostatok úveru do 14. januára 2015. Veriteľ tak mohol pristúpiť k výkonu záložného práva deň nasledujúci po vyhlásení predčasnej splatnosti úveru, t.j. od 10. januára 2015. Ďalej uviedol, že aj v prípade, ak by dátum vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru bol medzi stranami sporný, úver bol podľa zmluvy splatný 3. apríla 2015 a veriteľ tak mohol pristúpiť k výkonu záložného práva 4. apríla 2015. K premĺčaniu záložného práva by tak došlo 10. januára 2018, resp. 4. apríla 2018. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Okresný súd Prievidza uznesením z 2. septembra 2020 č.k. 12C/17/2018-178 zrušil neodkladné opatrenie nariadené uznesením z 13. augusta 2018 č.k. 12C/17/2018-37. Rozhodol tak v zmysle § 335 ods. 1 CSP, nakoľko žalobu vo veci samej rozsudkom z 23. júna 2020 č.k. 12C/17/2018-172 zamietol.

3. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov 1 až 3 rozsudkom z 30. septembra 2021 sp.zn. 19Co/39/2021, 19Co/40/2021 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (výrok I) ako vecne správny (§ 387 ods. 1 CSP); uznesenie súdu prvej inštancie z 2. septembra 2020 č.k. 12C/17/2018-178 potvrdil (výrok II) ako vecne správne (§ 387 ods. 1 CSP). Žalovanej priznal proti žalobcom 1 až 3 nárok na náhradu trov odvolacieho konania (§ 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP). K odvolacím námietkam žalobcov smerujúcim proti nestrannosti zákonnej sudkyne súdu prvej inštancie uviedol, že sa obsahovo týkajú okolností spočívajúcich v rozhodovacej činnosti sudkyne a v jej procesnom postupe v konaní, na ktoré sa podľa § 53 ods. 3 CSP neprihliada. Odvolací súd nezistil procesné pochybenia súdu prvej inštancie ani pokiaľ išlo o žalobcami namietaný rozpor ústneho a písomného odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Odvolací súd ďalej zdôraznil, že dôvodom pre zamietnutie žaloby bol rozpor námietky premĺčania s dobrými mravmi a nie záver, že záložné právo v prípade premĺčania nezaniká. I keď súd prvej inštancie nevedel presne ustáliť dátum počiatku plynutia premĺčacej doby pohľadávky a záložného práva ako dôsledok tej skutočnosti, že zo súdneho spisu (a ani z pripojených súdnych spisov) nebolo zrejmé, či žalovaná vyhlásila predčasnú splatnosť úveru v súlade so zákonom, konštatoval, že bez ohľadu na túto skutočnosť, veriteľ pristúpil k výkonu záložného práva až po uplynutí premĺčacej doby. Doplnil, že pokiaľ by predčasné zosplatnenie úveru nebolo platné, potom by splatnosť celého úveru nastala 3. apríla 2015 a prvý deň, kedy mohla žalovaná pristúpiť k výkonu záložného práva by bol 4. apríl 2015, avšak už 24. februára 2015 bolo vykonateľné neodkladné opatrenie, ktoré žalovanej uložilo povinnosť nenakladať so založenými nehnuteľnosťami a súčasťou tohto zákazu bol aj zákaz výkonu záložného práva. To znamená, že veriteľ nemohol reálne pristúpiť k výkonu záložného práva, preto ani nemohla začať plynúť premĺčacia doba záložného práva. Veriteľ tak mohol prvý raz vykonať záložné právo až po dni právoplatnosti rozsudku Okresného súdu Prievidza vo veci samej, t.j. 22. júna 2017, ktorým dňom začala plynúť premĺčacia doba pre výkon záložného práva. Pokiaľ by vyhlásenie predčasnej splatnosti úveru bolo platné, premĺčacia doba v tomto prípade začala plynúť ešte pred vykonateľnosťou predbežného opatrenia, odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie konštatoval, že premĺčacia doba sa neprerušila ani počas vykonateľnosti nariadených predbežných opatrení, keďže žiadne zákonné ustanovenie nestanovuje prerušenie, resp. neplynutie premĺčacej doby v období, keď veriteľ nemôže svoje právo vykonávať. Odvolací súd sa napokon stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že aj keď sa plynutie premĺčacej doby počas súdnych konaní iniciovaných žalobcami neprerušilo, a teda trojročná premĺčacia doba márne uplynula skôr než veriteľ začal výkon záložného práva, námietka premĺčania vznesená žalobcami predstavuje výkon práva, ktorý je v rozpore s dobrými mravmi podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Poukázal pritom na právne závery Ústavného súdu Slovenskej republiky v rozhodnutiach II. ÚS 309/95 a I. ÚS 643/04. Pri posudzovaní otázky, či uplatnenie námietky premĺčania je v rozpore s dobrými mravmi, súd berie do úvahy aj to, prečo oprávnený svoje právo neuplatnil včas. V prejednávanej veci bolo zrejmé, že veriteľ nemohol vykonávať záložné právo v čase, keď boli nariadené predbežné opatrenia Okresného súdu

Prievidza v konaní sp.zn. 12C/10/2015 a 6Csp/103/2017, t.j. od 24. februára 2015 do 22. júna 2017 a od 27. novembra 2017 do 28. februára 2018, čo bolo spolu dva a pol roka z trojročnej premlčacej doby. Pritom obidve súdne konania sa skončili zamietnutím žaloby o určenie neplatnosti zmluvy o úvere, dodatku k zmluve o úvere a zmluvy o záložnom práve (žalobcovia boli v konaní úspešní len pokiaľ išlo o vyhlásenie poskytnutého úveru za bezúročný a bez poplatkov). Z toho podľa odvolacieho súdu potom vyplýva, že žalovaná nemohla vykonávať záložné právo z dôvodu žalobcami iniciovaných súdnych konaní, preto súd prvej inštancie správne posúdil námietku premlčania ako výkon práva v rozpore s dobrými mravmi. Odvolací súd zdôraznil, že zamietnutie žaloby o určenie, že nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom, neznamená, že žalovaná môže pristúpiť k výkonu záložného práva bez akýchkoľvek obmedzení. Veriteľ má nárok len na vrátenie poskytnutej istiny a pri prípadnom výkone záložného práva musí dodržať zásadu primeranosti, najmä pokiaľ ide o obydlie žalobcov. Preto napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie nebolo možné považovať za zvýhodňujúci veriteľa neprímeraným spôsobom v neprospech žalobcov ako spotrebiteľov a odvolací súd ho potvrdil ako vecne správny. Pokiaľ išlo o napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie, odvolací súd uviedol, že i keď o zrušení nariadeného neodkladného opatrenia rozhodol súd prvej inštancie v samostatnom uznesení, takýto postup nebol nesprávny. Práve ustanovenie § 335 ods. CSP ukladá súdu povinnosť zrušiť neodkladné opatrenie v čase, keď ešte konečné rozhodnutie vo veci nie je právoplatné, ale iba vydané. Ak by totiž odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil alebo zmenil, rozhodol by podľa § 379 písm. a) CSP aj o výroku, ktorým súd prvej inštancie zrušil neodkladné opatrenie, keďže ide o výrok závislý od napadnutého rozsudku. V tomto prípade však odvolací súd rozsudok potvrdil a preto potvrdil ako vecne správne aj uznesenie súdu prvej inštancie.

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“) z dôvodu, že súd im nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočnili im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) CSP a tiež pre nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom podľa § 421 písm. a), b), c) CSP. Dovolatelia namietali, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nie je dostatočne odôvodnené, nakoľko odvolací súd sa iba priklonil k názoru súdu prvej inštancie bez ďalšieho preukázania pravdivosti svojich tvrdení. Mali za to, že odvolací súd sa nesprávne stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, ktorý na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a to k tomu, že žalovaná premlčanie práva nezavinila. Boli toho názoru, že premlčanie záložného práva, ako aj samotnej pohľadávky zavinila žalovaná, pretože súdne konania, ktoré boli nimi iniciované, nemohli spôsobiť premlčanie záložného práva. Tieto konania nemali na beh premlčacej lehoty žiadny vplyv, premlčacia lehota plynula ďalej bez ohľadu na tieto konania. Súd nižších inštancií nevysvetlil, ako žalobcovia zabránili žalovanej v tom, aby sama podala žalobu na plnenie, uplatnila protipohľadávku v bežiacom súdnom konaní alebo oznámila začatie výkonu záložného práva, ktoré úkony sú v dispozícii veriteľa a dlžník nemôže ich podaniu nijakým spôsobom zabrániť. Z rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva skutočnosť, či považoval za premlčanú samotnú pohľadávku alebo nie, pričom bez posúdenia tejto skutočnosti ani nemohol prijať záver o premlčaní záložného práva. V zmysle § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka sa totiž záložné právo nepremľie skôr ako zabezpečená pohľadávka, na premlčanie záložného práva nestačí iba márne uplynutie doby určenej občianskym právom na uplatnenie nároku na uspokojenie zo zálohu, pretože je potrebné, aby márne uplynula aj premlčacia doba zabezpečenej pohľadávky. Predbežné opatrenia síce bránili výkonu záložného práva, ale nebránili plynutiu premlčacích lehôt. Predbežné opatrenia nebránili žalovanej v právnom úkone oznámenia výkonu záložného práva žalobcom a katastru, ktoré nakoniec žalovaná aj realizovala až 20. júna 2018. Spôsob, akým žalobcovia zabránili tomuto právnomu úkonu, zo súdnych rozhodnutí nevyplýva. Zmätočnosť rozhodnutí vyplýva aj zo skutočnosti, že z oboch rozhodnutí nie je možné zistiť, kedy vlastne premlčacia doba začala plynúť. Pri ústnom vyhlásení rozsudku konajúca sudkyňa dôvodila, že nebola vyhlásená predčasná splatnosť úveru, avšak v písomnom vyhotovení rozsudku uvádza, že k vyhláseniu predčasnej splatnosti úveru došlo. Rozsudok vyhlásený súdom prvej inštancie dňa 2. septembra 2020 tak bol založený na iných skutkových zisteniach než rozsudok, ktorý bol stranám v písomnej podobe doručený. Namietali, že súd prvej inštancie oprel svoje rozhodnutie o nález Ústavného súdu Českej republiky ako súdnej autority cudzieho štátu a nebral do úvahy rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ani Ústavného súdu Slovenskej republiky. Odvolací súd zavádza aj v právnej otázke zrušenia neodkladného opatrenia súdom

prvej inštancie, keď vec ešte nebola právoplatne skončená. Ak by žalobcovia proti uzneseniu súdu prvej inštancie o zrušení neodkladného opatrenia neboli podali odvolanie, rozhodnutie by nadobudlo právoplatnosť v rozpore s uznesením odvolacieho súdu o nariadení neodkladného opatrenia do právoplatného skončenia veci. Nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP spočívalo podľa žalobcov v tom, že odvolací súd sa odchýlil od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, odmietol uznať námietku premlčania, hoci na to neboli splnené žiadne podmienky, urobil tak svojvoľne a bez opory v zákone a zistenom skutkovom stave, pričom poskytol ochranu takému konaniu žalovanej, ktoré je samotné v rozpore s dobrými mravmi. Základnou právnou otázkou v konaní bolo, či možno klásť za vinu žalobcom, že žalovaná nemohla premlčaciu lehotu prerušiť a druhou právnou otázkou bolo nerešpektovanie prevenčnej právnej povinnosti v zmysle § 3 a § 43 Občianskeho zákonníka žalovanou, ktorá predložila žalobcom zmluvu obsahujúcu celý rad neprijateľných podmienok. Poukázali pritom na rozhodovaciu prax dovolacieho súdu týkajúcu sa otázky, či môže byť uplatnená námietka premlčania v rozpore s dobrými mravmi (1Cdo/148/2004, 3Cdo/41/2012). Dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP odôvodnili žalobcovia úvahou, že ak v zmysle zákona je možné samostatné plynutie premlčania pre pohľadávku a pre záložné právo, premlčanie samotnej pohľadávky, okrem toho, že touto otázkou by sa mal obligatórne zaoberať súd pri skúmaní premlčania záložného práva, spôsobuje, že hoci záložné právo premlčané nie je, nemožno ho vykonať. Z týchto dôvodov žiadali, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie prejednanie a rozhodnutie a priznal im náhradu trov konania.

5. Žalovaná sa k dovolaniu písomne nevyjadrila.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), pričom dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod (§ 420 písm. f) CSP) zároveň aj dôvodné.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. Dovolatelia prípustnosť podaného dovolania vyvodzovali z § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumiť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

10. Dovolatelia tvrdili, že k porušeniu práva na spravodlivý proces došlo tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je dostatočne odôvodnené, neodpovedá na ich odvolaciu argumentáciu a obe rozhodnutia súdov nižších inštancií sú zmätočné.

11. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre

rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4 Cdo 3/2019, 8 Cdo 152/2018, bod 26, 5 Cdo 57/2019, bod 9, 10).

12. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

13. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

14. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd skúmal, či dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu dáva relevantnú odpoveď na všetky podstatné otázky sporu a dospel k záveru, že tomu tak nie je. Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu je vnútorne protirečivé v podstatnej skutkovej otázke sporu a to určenia počiatku plynutia premľacej lehoty a súčasne je aj v rozpore s odôvodnením samotného potvrdzovaného rozsudku súdu prvej inštancie v podstatnej právnej otázke sporu a to, či záložné právo je premľané. Zároveň odôvodnenie rozhodnutia neobsahuje dostatok dôvodov, prečo odvolací súd potvrdil odvolaním napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie najmä vo vzťahu k odvolacej argumentácii žalobcov. Odvolací súd a ani súd prvej inštancie nevysvetlili, resp. nijako nereagovali na podstatnú právnu argumentáciu žalobcov k otázke, ako žalobcovia zabránili žalovanej v tom, aby sama podala žalobu na plnenie, uplatnila protipohľadávku v bežiacom súdnom konaní alebo oznámila začatie výkonu záložného práva, ktoré úkony sú v dispozícii veriteľa a dlžník nemôže ich podaniu nijakým spôsobom zabrániť. Išlo pritom o relevantné argumenty týkajúce sa konania žalobcov vo vzťahu k údajnému znemožneniu realizácie výkonu záložného práva zo strany žalovanej, keď rozhodnutie súdov nižších inštancií bolo založené na závere rozporu žalobcami vznesenej námietky premľania s dobrými mravmi práve z dôvodu konania žalobcov. Pre záver o prípadnom rozpore vznesenej námietky premľania s dobrými mravmi je vždy nevyhnutné náležite zistiť a zohľadniť všetky podstatné relevantné okolnosti tak na strane dlžníka, ako aj na strane veriteľa, čo súdy nižších inštancií zanedbali, keď dostatočne nevyhodnotili žalobcami tvrdené a preukazované argumenty.

15. Pokiaľ ide o otázku, od kedy bolo potrebné premľaciu dobu počítať, súd prvej inštancie v odôvodnení hovorí o dvoch možných alternatívach počiatku jej plynutia, t.j. od momentu predčasnej splatnosti úveru uvedenom v liste z 9. januára 2015 - 14. januára 2015, alebo od okamihu riadnej splatnosti úveru uvedenej v zmluve - 3. apríla 2015. Podľa odvolacieho súdu dôvodom nemožnosti ustáliť počiatok plynutia premľacej doby súdom prvej inštancie boli pochybnosti o (ne)platnosti vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru, t.j. splnenie zákonných podmienok, ktoré nebolo možné zistiť zo súdneho spisu v prejednávanej veci (a ani z pripojených súdnych spisov). Tu treba zdôrazniť, že rozsudok súdu nemôže byť založený na dvoch možných alternatívach, ale musí dať jasnú a zreteľnú odpoveď na podstatné otázky sporu. Samozrejme vznikajú v súdnom konaní situácie tzv. objektívnej neistoty nazývanej aj „non liquet“ („nie je jasné“). Tento stav nedovoľuje súdu rozhodnúť v súlade s

hmotnoprávnym stavom, pretože výsledky vykonaného dokazovania nedávajú súdu podklad pre prijatie záveru, či už o pravdivosti alebo nepravdivosti tvrdení strany sporu, tento stav je spravidla dôsledkom nepredloženia dôkazov alebo situáciou, kedy sa strana sporu dostáva do dôkaznej núdze (porovnaj Karel Svoboda, *Dokazování*, str. 37 a nasl., Wolters Kluwer, 2009). Práve tieto situácie riešia pravidlá dôkazného bremena, ktoré súdu umožňujú rozhodnúť aj v stave tzv. objektívnej neistoty. Princíp dôkazného bremena spočíva v tom, že každá strana je povinná dokazovať skutočnosti zodpovedajúce znakom právnej normy, ktorá je pre ňu priaznivá a ktorej sa domáha (I. ÚS 24/2019 z 9.6.2020). Pokiaľ strana neponúkne súdu dostatočné dôkazy na prijatie záveru o pravdivosti ňou tvrdených skutočností, alebo ich protistrana následne spochybní svojimi dôkaznými prostriedkami (tvrdenie a dôkaz opaku), potom musí súd vyhodnotiť, ktorá zo strán neunesla dôkazné bremeno svojho tvrdenia a podľa toho prijať záver o pravdivosti skutkových tvrdení tej ktorej strany (ktorá dôkazné bremeno uniesla) a vo veci rozhodnúť.

16. Z tohto dôvodu si musí súd prvej inštancie ako aj odvolací súd ustáliť, kto je povinný preukazovať (ne)platnosť predčasnej splatnosti úveru, resp. v koho prospech je preukázanie tej ktorej alternatívy a podľa toho prijať záver o (ne)unesení dôkazného bremena tej ktorej strany. Na základe toho potom môže celkom jasne určiť, od kedy sa bude počítať beh premlčacej doby výkonu záložného práva.

17. Protirečivosť odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu sa týka právneho záveru odvolacieho súdu, že v prípade, ak premlčacia doba začala plynúť od 4. apríla 2015, veriteľ nemohol v dôsledku nariadeného predbežného opatrenia reálne pristúpiť k výkonu záložného práva, preto ani nemohla začať plynúť premlčacia doba záložného práva (§ 101 Občianskeho zákonníka). Z tohto dôvodu trojročná premlčacia doba neuplynula a nedošlo k premlčaniu záložného práva (bod 16 napadnutého rozhodnutia). Tento záver však nevyplyva z rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorý uzavrel, že aj v prípade tejto alternatívy, je záložné právo premlčané (viď bod 29 rozhodnutia súdu prvej inštancie) a je v rozpore s odôvodnením rozhodnutia uvedeným v následných bodoch 17, 18, 19. Navyše potom potvrdenie rozhodnutia súdu prvej inštancie odvolacím súdom (body 17, 18, 19 napadnutého rozhodnutia) založené na závere, že dôvodom zamietnutia žaloby bol rozpor námietky premlčania s dobrými mravmi, nemôže byť prijatý v situácii, kedy súd zároveň považuje právo za nepremlčané.

18. Zároveň odvolací súd žiadnym spôsobom nereagoval na námietku dovolateľov uplatnenú v rámci ich odvolania, ktorá bola v spore zásadná a to, ako žalobcovia zabránili žalovanej v tom, aby sama podala žalobu na plnenie, uplatnila protipohľadávku v bežiacom súdnom konaní, alebo oznámila začatie výkonu záložného práva v situácii počiatku plynutia premlčacej doby výkonu záložného práva od 14. januára 2015, ktoré úkony sú v dispozícii veriteľa a dlžník nemôže ich podaniu nijakým spôsobom zabrániť. Žalobcovia v odvolaní dôvodili, že pokiaľ by tak žalovaná urobila, malo by to za následok prerušenie plynutia premlčacej lehoty ako pohľadávky, tak aj záložného práva. Prebiehajúce súdne konania iniciované žalobcami nekládli žiadnu prekážku pre podanie žaloby na plnenie. Pokiaľ odvolací súd nezaujal k tejto argumentácii žiadne stanovisko, jeho rozhodnutie neobsahuje dostatok dôvodov pre potvrdenie napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie.

19. Je nesporné, že počas nariadených predbežných opatrení žalovaná nemohla pristúpiť k výkonu záložného práva, uvedená skutočnosť jej však nebránila postupovať v súlade so zásadou „vigilantibus iura scripta sunt“, t. j. práva patria len bdelym (pozorným, ostražitým, opatrným, starostlivým) a predvídať túto situáciu, uplatniť svoje právo k pohľadávke zabezpečenej záložným právom, v dôsledku čoho by došlo k spočínutiu plynutia premlčacej doby pohľadávky v zmysle § 112 Občianskeho zákonníka. Týmito úkonmi by súčasne zabránila premlčaniu záložného práva, nakoľko platí, že záložné právo sa nepremlčí skôr, než zabezpečená pohľadávka (§ 100 ods. 2 posledná veta Občianskeho zákonníka). Odoprieť účinky námietke premlčania, ktorá je zákonným inštitútom, z dôvodu jej rozporu s dobrými mravmi je v zásade možné v špecifických a výnimočných prípadoch (zavineného márneho uplynutia premlčacej doby), avšak v situácii, kedy existovala objektívna, zákonná možnosť žalovanej ako zabrániť premlčaniu výkonu záložného práva, v ktorej jej žalobcovia žiadnym spôsobom nebránili bez toho, aby sa odvolací súd a súčasne i súd prvej inštancie vysporiadal s touto námietkou žalobcov a

vysvetlil, ako zabránili žalobcovia žalovanej v takomto konaní, nie je možné považovať odôvodnenie rozhodnutia súdov za dostatočné a relevantné (pozri aj R 31/2020, 3Cdo 41/2012, II. ÚS 176/2011, I. ÚS 33/2012).

20. S poukazom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu trpí tvrdou zmätočnosťou vadou podľa § 420 písm. f) CSP a dovolanie žalobcov je z tohto dôvodu nielen prípustné, ale tiež dôvodné. Absencia vysporiadania sa odvolacieho súdu v jeho rozsudku s takými odvolacími námietkami žalobcov, ktoré bez ďalšieho nebolo možné označiť za nepodstatné, je tak závažným nedostatkom rozhodnutia (a zásahu do procesných práv strany sporu), ktorého intenzita zakladá porušenie práva na spravodlivý súdny proces.

21. Vzhľadom na zistenie, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu v celom rozsahu (§ 449 ods. 1 CSP), aj vo vzťahu k potvrdzujúcemu výroku uznesenia súdu prvej inštancie z 2. septembra 2020 č.k. 12C/17/2018-178 zrušil, a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Vzhľadom na výskyt vady v zmysle § 420 písm. f) CSP, dovolací súd sa už nezaoberal ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní.

22. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách odvolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.